

*Електронске изложбе
Библиотеке Матице српске*

Библиотека Матице српске приредила је 178 изложби у витринама. Од јануара 2011. године изложбе се презентују у електронском облику, у јавном каталогу Библиотеке.

Електронски каталози изложби се трајно чувају на CD-у и доступни су у Библиотеци, а заједно са штампаним каталозима досад постављених изложби и на сајту www.bms.rs.

Изложбе БМС у 2021.

- (304) 4–28. јануар: Сава Шумановић (1896–1942) – 125 година од рођења
- (305) 29. јануар – 28. фебруар: Јован Дучић (1871–1943) – 150 година од рођења
- (306) 1–30. март: Шарл Бодлер (1821–1867) – 200 година од рођења
- (307) 31. март – 3. мај: *Јубилеји србуља:*
– 500 година *Зборника за путнике* Божидара Вуковића (1521) и *Псалтира горажданског* (1521);
– 460 година *Псалтира* Вићенца Вуковића (1561) и *Триода посног* Стефана од Скадра (1561)
- (308) 4–27. мај: 230 година првих српских новина (Беч, 1791–1792)
- (309) 28. мај – 17. јун: Ђорђе Натошевић (1821–1877) – 200 година од рођења
- (310) 18. јун – 4. јул: Фјодор Михаилович Достојевски (1821–1881) – 200 година од рођења
- (311) 5. јул – 25. јул: Пол Валери (1871–1945) – 150 година од рођења
- (312) 26. јул – 22. август: Франциско Гоја (1746–1828) – 275 година од рођења
- (313) 23. август – 19. септембар: Добрица Ћосић (1921–2014) – 100 година од рођења
- (314) 20. септембар – 10. октобар: Рене Декарт (1596–1650) – 425 година од рођења
- (315) 11–31. октобар: Светозар Марковић (1846–1875) – 175 година од рођења
- (316) 1–21. новембар: Готфрид Вилхелм Лајбниц (1646–1716) – 375 година од рођења
- (317) 22. новембар – 16. децембар: Марсел Пруст (1871–1922) – 150 година од рођења
- (318) 17. децембар 2021 – 2. јануар 2022: Роман Јакобсон (1896–1982) – 125 година од рођења

Библиотека Матице српске

Јован Дучић (1871–1943)

Електронски каталог изложбе број 305

Нови Сад

29. јануар – 28. фебруар 2021.

Библиотека Матице српске је на основу грађе из својих збирки приредила изложбу поводом 150 година од рођења српског песника Јована Дучића.

Електронска изложба садржи попис изабраних дела и литературе са сигнатурама.

Јован Дучић
(1871–1943)

Аутори
**Ненад Станојевић и Снежана
Николић**

Скенирање, снимање и обрада фотографија
Мирка Свркота

Уредник
Селимир Радуловић

Јутрењи сонет

Код Цркве Св. Госпе од Милосрђа

Миришу јасмини и модри се ловор,
У сребрном јутру још спавају жали;
Дубоко у шкољу чуо се је говор:
То збораху први пробуђени вали.

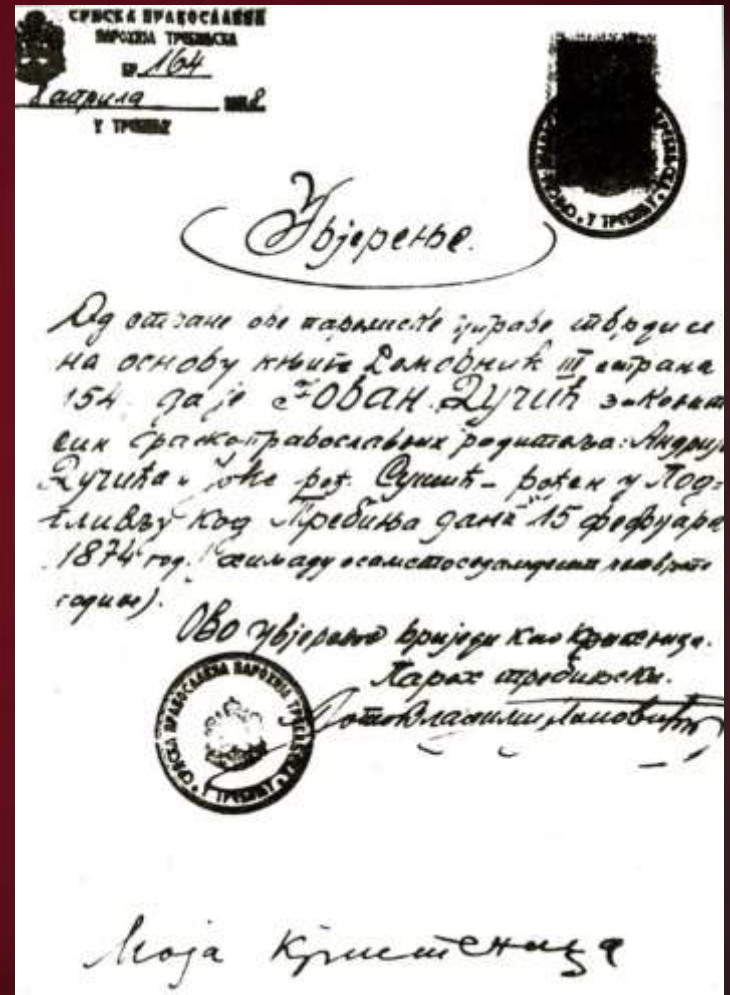
И осећам где се буди, тихим шумом,
Успавана душа ствари око мене.
И мирише море ребом; док за хумом
Свод се стакли, шири, мру и задње сене...

Знам, некад ко дете, у свитање зоре,
Истим овим путем силажах на море,
И свагда ме срео нестрпљив шум вала.

Чујем и сад: хуји испод оштрих жала
Исти стих, још исти што ме некад сrete –
Стих из строфе ко зна када започете.

- У литератури о Јовану Дучићу до сада се помињало неколико година које су сматране годинама његовог рођења и то најчешће: 1871, 1872. и 1874, али и 1869. година.
- Што се тиче места песниковог рођења, неоспорно је реч о Требињу, тачније о предграђу које се назива Хрупјели или о нешто удаљенијем селу које се назива Подгливље.
- Оригинална црквена документа нису сачувана, али је у Дучићевој оставштини сачувано „Увјерење” које – с потписом пароха требињског прота Владимира Јовановића, а датирано са 8. априлом 1938 – „вриједи као крштеница”: ту се тврди да је песник „рођен у Подгливљу код Требиња дана 15. фебруара 1874. год”.

„Увјерење” из књиге рођених чувано у коверти, на којој је Дучић написао Моја крштеница

БМС III 459279

- Јован је рођен у браку Јоке, рођ. Сушић, и Андрије Дучића, а имао је и старију сестру Милеву.
- Отац Андрија, из Подгљивља, био је трговац у Требињу, учесник Херцеговачког устанка 1875, кад је и рањен. За време устанка Јока је са децом избегла у Дубровник. После пропасти устанка 1876. Андрија се придружио породици у Дубровнику, али 1878. умире од запаљења плућа.
- После аустроугарске окупације БиХ Јока се са децом враћа у Требиње, где Јован завршава српску основну школу и 1884. са мајком прелази у Мостар код полубрата Риста Глоговца.

Песникова мајка Јока

БМС III 459279

Из учитељских дана у Бијељини

- Сестра Милева умрла је 1890, а он те године наставља школовање у Сарајеву, где је завршио прву годину Учитељске школе, а наредне две године Препарандију у Сомбору, где је јуна 1893. положио „јавни испит о учитељској способности”.
- Са дипломом учитеља у српским основним школама Дучић у јесен те 1893. године добија учитељско место у Бијељини, али га је у мају следеће године изгубио. Не само код српске читалачке публике него и код аустријских власти, он је већ познат као песник и млади национални радник. Приликом претреса полиција је међу његовим рукописима нашла и песме *Ој Босно* и *Отаџбина*, због којих је оптужен за „сметање јавног мира и реда”.

БМС III 459279

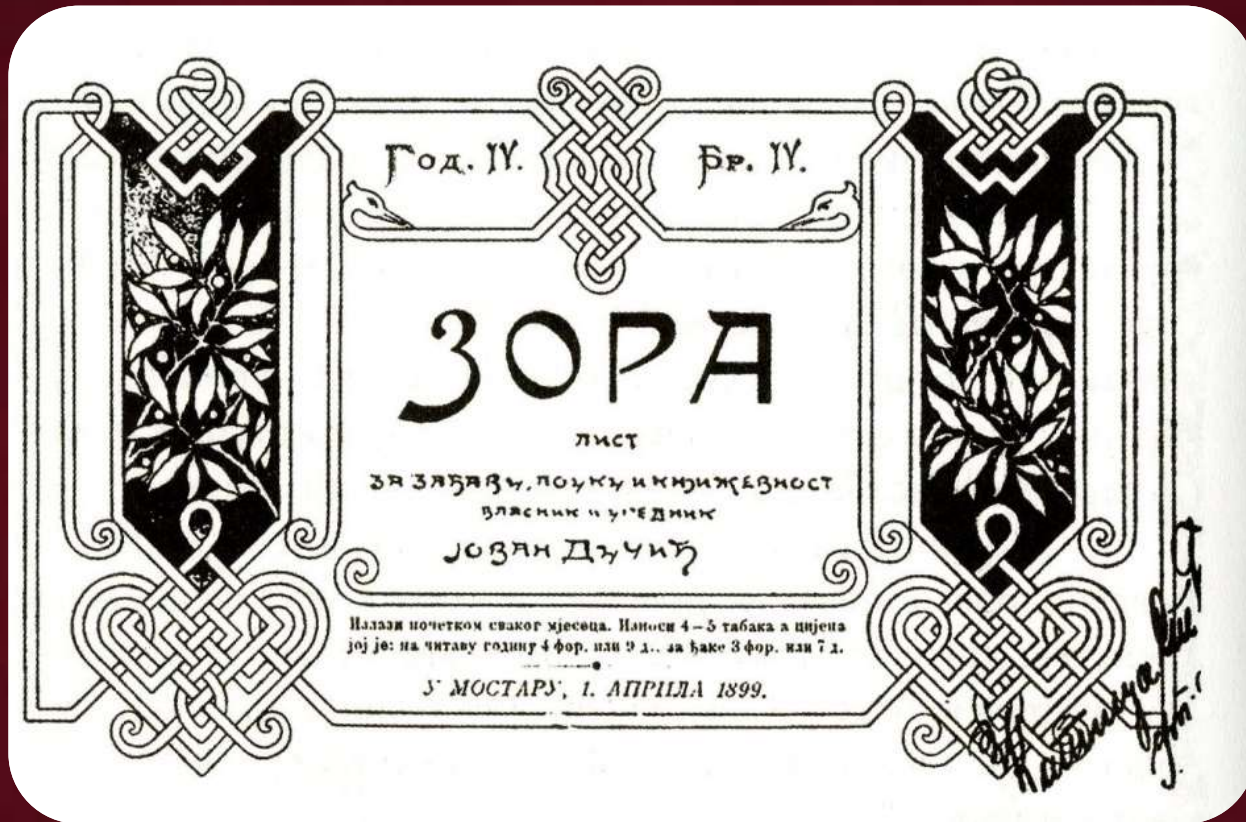

- Учитељ у Мостару био је од 1895. године, где је у то време започето формирање снажног српског културног средишта.
- Међутим, следеће 1896. године Дучић заувек напушта учитељски позив и у Мостару, са пријатељима Атанасијем Шолом и Светозаром Ђоровићем оснива часопис за забаву, поуку и књижевност „Зора”, коме 1897. постаје и главни уредник.

Јован Дучић, 1895. године

БМС III 459279

Насловна страница *Зоре*, уредник Јован Дучић

БМС III 459279

- У Женеви је на Филозофско-социолошком факултету уписао студије књижевности и филозофије.
- У јесен 1899. у Женеви се упознао са Јованом Скерлићем, који је у то време студирао у Лозани.
- Добио је 1900. године стипендију српске владе, па је на студијама остао све до 1906, када му је стипендија ускраћена.
- Касније, захваљујући честим боравцима у Паризу, спријатељио се и са тадашњим младим српским студентима, Миланом Ракићем, Костом Куманудијем, Војиславом Маринковићем, Миланом Гролом, Гргуром Јакшићем, Момчилом Нинчићем и другима.

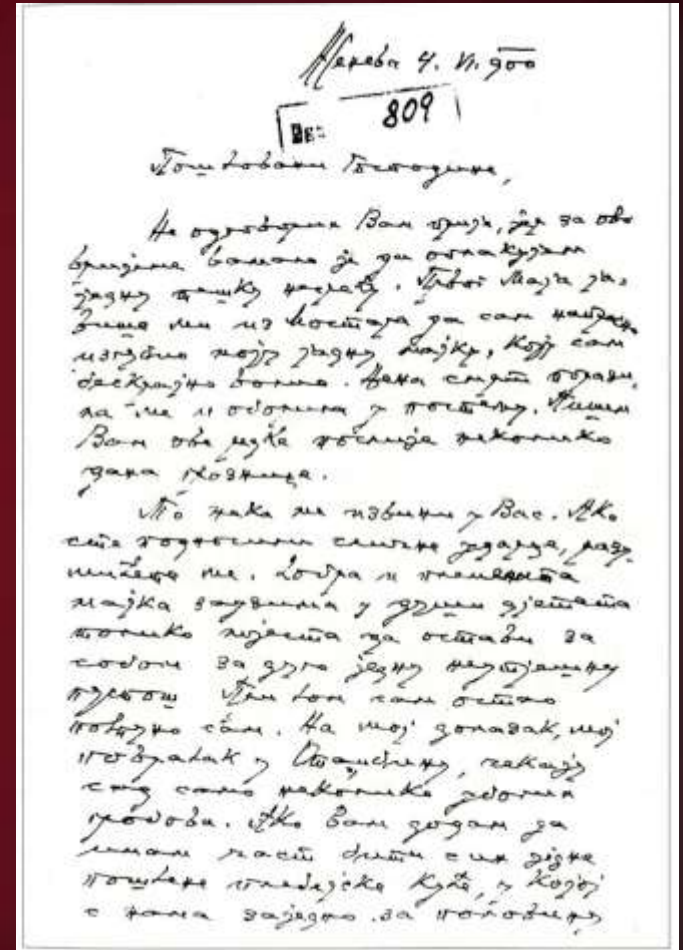
Јован Дучић

БМС III 459279

- Током студија у Женеви објавио је свој први књижевни есеј о приповедној прози Светозара Ђоровића (*Босанска вила*, 1900), први путопис из Женеве (*Зора*, 1900), прву песму у прози *Мала принцеза* (*Српски књижевни гласник*, 1903), као и најважнији књижевни програм читаве српске модерне *Споменик Војиславу* (*Дело*, 1902).
- Јануара 1907. дошао је у Београд где је постао „неуказни чиновник” са посебним задацима у вези са БиХ.

Милану Савићу, поводом смрти мајке, 1900. године

БМС III 459279

Јован Дучић, фотографија снимљена у Софији

- На Светосавској забави 1908. упознао је Јованку Јовановић, удату Тодоровић, мајку двоје деце, и са њом је потом био у вишегодишњој вези. Она је током те везе родила сина Јовицу и развела се од мужа. Касније је Јованка као глумица живела у Загребу, а потом се удала за Владимира Дворниковића.
- Син је под псеудонимом Иво Дољански постао такође загребачки глумац. Као млад човек средином тридесетих година починио је самоубиство.

Јованка Јовановић
(Тодоровић, Дворниковић)

БМС II 432741

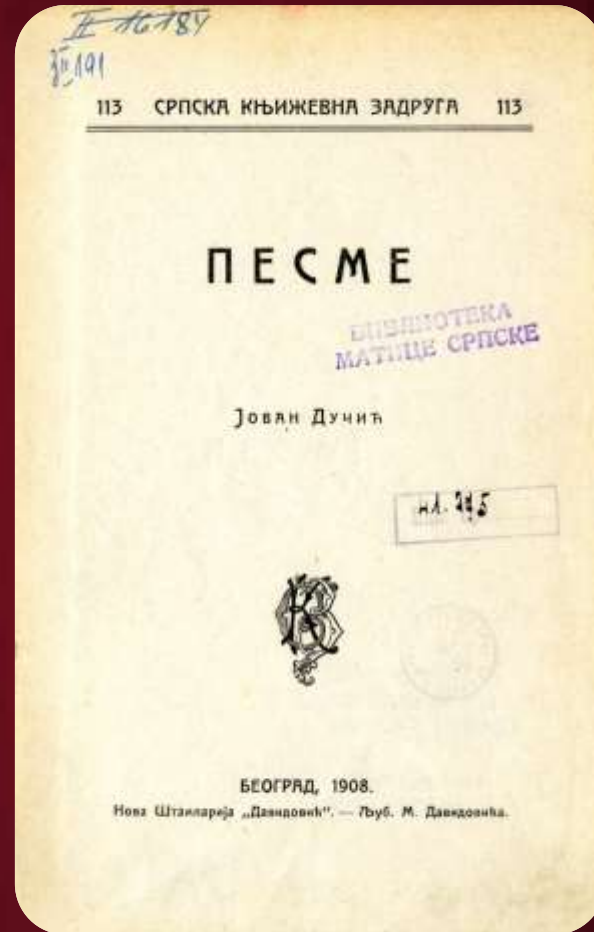
- Поводом најаве аустроугарске анексије БиХ написао је у *Политици* позив на „велики народни митинг” који је одржан 24. септембра 1908. и на којем се међу првима уписао у добровољце.
- Српска влада га је послала у Рим да обавља пропагандне послове против аустроугарске политике. Тамо је остао два месеца и објавио је брошуру *Анексија Босне и Херцеговине и српско питање*.

Млади дипломата Јован Дучић

БМС III 459279

- У Српској књижевној задрузи објавио је збирку *Песме* (1908) и код „С. Б. Цвијановића” *Песме* (1911), за коју је добио награду Академије наука.
- Године 1914. налази се у посланству у Атини. У Атини 1916. упознао је регента Александра Карађорђевића и са њим у јесен 1917. обишао Солунски фронт, што је описао у путопису *На Солунском фронту са Регентом*.
- Године 1924. лондонски ПЕН изабрао га је за почасног члана за Србију. Тадашњи министар иностраних послова Војислав Маринковић унапредио га је у генералног конзула треће класе и поставио на место сталног владиног делегата при Друштву народа у Женеви.

БМС II 438313

Дучић у Каиру, 1931. године

- Краљевим указом од 30. августа 1925. постављен је за генералног конзула у Каиру.
- Након Каира, пуне две године провео је у Београду посветивши се књижевним пословима, а нарочито припреми властитих *Сабраних дела* која су почела да излазе 1929, кад се појавила прва (*Песме сунца*) и друга књига (*Песме љубави и смрти*); следеће, 1930. излазе трећа (*Царски сонети*), четврта (*Плаве легенде*) и пета (*Градови и химере*).

БМС II 457536

У Каиру, са гавазом Ибрахимом

- У дипломатским мисијама у Каиру налазио се у два наврата, 1926–1927. године и 1930–1931. године.

БМС III 459279

ОДБОР
ЗА ИЗДАВАЊЕ ДЕЛА
ЈОВАНА ДУЧИЋА
Чек Поштомата Штедоница бр. 54677
Телефон: 20709 и 20136

Београд, октобра 1931
Поштомата кутија 637

Господине,

Дали смо у штампу, и скоро ће бити у растурању ново и до сад потпуно непштампано дело у прози нашег највећег песника, члана Академије наука, **Јована Дучића**

БЛАГО ЦАРА РАДОВАНА КЊИГА О СУДБИНИ

Оно садржи размислања овог славног писца о битним стварима човечкоје судбине, и дели се у ова поглавља: о Срећи, о Љубави, о Жени, о Пријатељству, о Младости и старости, о Песнику, о Херојима, о Пророцима.

Пошто су ово размислања једног нисамог песника, и проза нашег најистакнутијег и највећег стилисте, Одбор је сматрао за част, да прими на себе дужност растурања у највећем броју овог дела, које је једно монументално дело наше књижевности.

Знајући колико Вам лежи на срцу напретка наше литературе, из које треба да наш народ прими све морална и духовна уживања, и знајући колико сте и сами уверени, да су пре свега наши писци авангарда културног живота наше нације у свету, чест нам је замолити Вас, да и сами порадите око растурања овог дела. Овај велики писец је пришао у свету као једно од великих имена савремене клице у Европи, и добио на страни највећа признања, која је никад ниво један писец нашег језика. Он заслужује признања и свих нас, и што је писцу најважније: он жели да буде својим талентом од користи, што значи да буде читан.

Дело има штампаних 25 табела у највећем издању у погледу и хартије и штампе. Цена је делу само 50 динара. Преплату prima Поштомата штедоница и све поште у целој Краљевини. Довољно је испунити преложени чек за онолики број књига, колико сте жељни преплатити себе и своје пријатеље. Обраћамо Вам пажњу да је дело штампано само у оноликом броју, колико се предвиђа преплатника, због чега је потребно да се преплата пошаље одмах или у току неколико првих недеља поштомата приложеним чеком или лично г. Јовану Дучићу, Београд, Поштомата кутија 637.

ОДБОР
ЗА ИЗДАВАЊЕ ДЕЛА
ЈОВАНА ДУЧИЋА

- Године 1931, у оквиру *Сабраних дела*, као књига б, изашла је из штампе књига *Благо цара Радована*.

Оглас Одбора за издавање дела Јована Дучића (1931)

БМС III 459279

- Године 1934. родном Требињу поклонио је Његошев споменик, рад Томе Росандића.

*Споменик Његошу, Дучићев поклон Требињу
(рад вајара Томе Росандића)*

БМС III 459279

Споменик Његошу, први је споменик код нас, подигнут великом пјеснику а смјештен је у сјенци велелепних платана. Открио га је сам Дучић, маја 1934. године.

Др Радослав Милошевић, *Требињска химера: скице и цртежи Јована Дучића*,
БМС I 48837

За време службовања у Риму, обилазио је антикварнице, куповао камену пластику и архитектонске фрагменте са намером да монументалније комаде уклопи у споменике *Алеје великана*, а мање фрагменте поклони требињском музеју, који је намеравао да оснује. Планирао је да дуж *Алеје* постави споменике знаменитим српским књижевницима и уметницима. Када је такву замисао изложио познаницима, познати вајар, Тома Росандић је израдио скулптуру Петра II Петровића Његоша (Министарство војске даровало је Дучићу један стари топ који су Југословенске државне железнице превезле до Будимпеште. Од њега је у Мађарској државној тополиници изливена Његошева скулптура – бесплатно)...

Емица Милошевић, *Требињска химера: скице и цртежи Јована Дучића*,
БМС I 48837

ПРЕДСЕДНИК МИНИСТАРСКОГ САВЕТА
И
МИНИСТАР ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА

Београд, 15 мај 1937 год.

Господину
Јовану Дучићу,
Краљевском посланику
Рим

Драги Господине Министре,

У вези са нашим разговорима, част ми је извес-
тити Вас, да сам одлучно тражити за Вас агре-
ман за Букурешт.

Уверен да ћете и на новој дужности у свему испу-
нити наде, које се на Вас полажу, остајем са
поздравом, Ваш,

*Писмо Милана Стојадиновића којим јавља
Дучићу да га премешта из Рима у Букурешт*

БМС III 459279

У Букурешту, са сарадницима

БМС III 459279

- Указом од 6. јануара 1939. изабран је за изванредног и опуномоћеног амбасадора, што је било прво звање тога ранга у историји југословенске дипломатије.
- У Српској краљевској академији, 7. марта 1939. године, одржао је приступну беседу о Иву Војновићу.

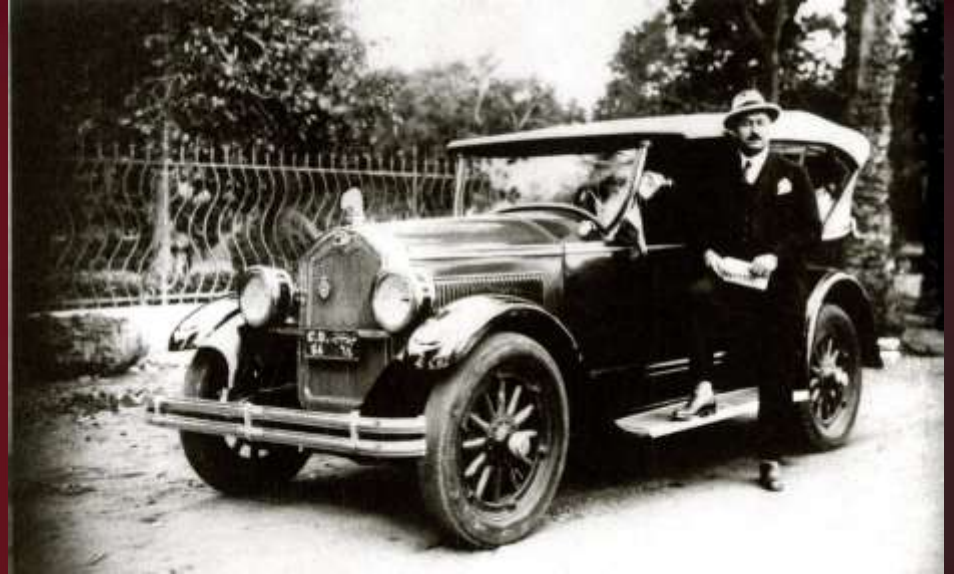

Конте Иво Војновић и Дучић у Дубровнику

БМС III 459279

- Указом од 22. маја 1940. премештен је за изванредног посланика у Мадриду. Боравио је у Португалији у званичној дипломатској мисији од 23. јуна до 6. јула...
- Капитулацију и распад Југославије тешко је поднео, па му је због срчаних тегоба одобрено тромесечно одсуство ради лечења. У Лисабону је боравио од 16. до 26. јуна 1941.
- Шпанију је коначно напустио 2. јула и отишао у Лисабон, одакле је крајем месеца хидроавионом отпутовао у Њујорк, потом се сместио код Михајла Дучића у градићу Гери, у држави Индијани, недалеко од Чикага. Ту на обали Мичигенског језера проживљавао је тешке дане, а на вести о новом страдању Срба држао је јавна предавања, објављивао политичке коментаре и циклус родољубивих песама у *Американском Србобрану*.

Дучићева соба у Гери и његов бјуик

БМС III 459279

Са пријатељем, песником Миланом Ракићем

БМС II 457536

БМС III 459279

Моја љубав.

Не! љубав моја неће да умире
Крв могог срца и огледа живота,
Гордо се диже изнад туге црне
И својим силна сред појави света...
Ни мачка миса, ни сузе огајне,
Ни један дес крапа што раздиже маче,
Ни сираштини бихор изнад руже плајне,
Не може мрак да је потпуно брече.

Мако крам дошатаски шетно мракан седи
И драмљен брече кабушник оо сјејана,
Без гласа и ојасне да крваво тробојн,
Без молаве тике и муриса света -
Почасно пека: да се трочиност брати,
Кајате људи и молитаве ситаре --
Или тучо Врјеме да у тучо сирати
Светишана крвота и светне олтаре!

Јован Т. Јурић

- У Питсбургу, као десету књигу својих *Сабраних дела*, објавио је историографску студију *Гроф Сава Владиславић – један Србин дипломат на двору Петра Великог и Катарине I* (1942).
- Објавио је и политичке брошуре *Др Влатко Мачек и Југославија*, *Југословенска идеологија и Федерализам или централизам* (1942).

Аутограф песме *Моја љубав*

БМС III 459279

- Од шпанске грознице разболео се 1. априла 1943. и убрзо добио и запаљење плућа од којег умире.
- Песникови посмртни остаци пренети су 13. септембра 1946. у Либертвил где је сахрањен у порти манастира Светог Саве, а том приликом је на песниковом гробу беседио епископ Николај Велимировић.
- У оквиру Сабраних дела, као књиге 7–9, у Чикагу 1951. изашле су *Стаза поред пута*, *Моји сапутници* и *Јутра са Леутара*, а у Сарајеву 1952. *Стихови и проза* у избору Мехмеда Селимовића.

МУЗЕЈ КНЕЗА ПАВЛА
ДИРЕКТОР

БЕОГРАД, 28-XII-37.

Драги Господине Дучићу,

У нашем Музеју се чине припреме за велику изложбу италијанских ремесанских сликара и вајара, од Ботичелија и Рафаела до Тицијана и Тиепола, и од Донатела и Беркинија. Тим поводом, као један број нашег УМЕТНИЧКОГ ПРЕГЛЕДА биће посвећен италијанској уметности. Било би ми необично пријатно кад бисте били дубавски и написали за тај број уводни чланак који би био штампан на првој страни. Тај чланак би требало да буде један општи поглед на италијанску уметност и на уметнички геније Ренесанса, и нико га не може написати осим Дучића.

У надеи да ћете се одавати овом моме позиву, молим Вас, драги господине Дучићу, да примите израз мога истинског поштовања и срдечног поздраве.

Ваше право
М. Каманин

Једно од писама Милана Каманина
Дучићу

БМС III 459279

Београд, 7 Јануар 1938.

Краги Господине Дучићу,

Милим Вас да примите моје најбоље жеље за Нову Годину (Нова Година). Надам се да ћемо ове године имати задовољство да чујемо Вашу приступну беседу у Академији. Чујем да Ракни спрема своју. Ако би се десило да обојица исте године одржите своју беседу, Академија ће моћи рећи за 1938: "Нек се овај наши вијек горди над овимега вјековима..."

Овде има две велике новости. Прва, Богдан оглувео. "Сквари кажу: проста закривљеност органа слуха услед неупотребе. Препоручују му, да мање говори, а више слуша. Друга новост. Г-н Мокшора одлучи се у владичку Раде позитивно и исповратно... Несрећни Трубузо има, боговци нека га штите, - Он љуби хладни кам.

То вам је за сада све.

Срдечно гаш,

Слободан Јовановић

Писмо Слободана Јовановића
Дучићу

БМС III 459279

ПРИПОВЕТКЕ

Брате светице Ерићу, кака вам ова мотра
прваа пошта каже ово:

Ваше дело је испитало својим једом карофа; ба-
шта имавом се јаким дука. азу иккелова.
Али, кад ви нешто било мотрао да јером
бује заборавао ваме иле и изубоено ваме
дело, итврд верујем да ви маарети и ревој-
ке тик донедна карам. тјаја и жужука да
апраде око што је најлеити у штама од боак
и аубали, и рој обориан јединак ваме
и тежије, камам неме, вање, рети и
је каине. То је судбина вамаме несеи-
ка. Од улек сам кето ја вам камам ово.

Ваш ишчан ишчан

И. А.

Посвета Иве Андрића у Дучићевом
примерку Приповедака И. А.

БМС III 459279

У радној соби

У радном кабинету, са сарадником

БМС III 459279

Јован Дучић, амбасадор

БМС II 457536

Дела (избор)

Обиље млађих песника појава је за размишљање. За ове последње две године наша књижевност је добила неколико збирки песама. Да ли је само ово доба тако погодно за поезију, живимо ли одиста у времену великих осећања, када се пуне душе преливају и избивају у кристалним млазевима поезије? Или је разлог далеко мање узвишен? Старих великих песника нема више, изузев Змаја...

И како има довољно упражњених места, велики број више мање озбиљних кандидата истакао је своју песничку кандидацију у облику свезака песама. Дучићева збирка, давно објављена и жељно ишчекивана, изишла је ових дана. Велим: жељно ишчекивана, јер је Дучић један од оно два или три млађа песника који су у наше суво доба умели и могли певати, и то добро певати.

Јован Скерлић, *Јован Дучић: Пјесме*, ЛМС 1901. година, 210, св. 6

II 2020/1

ЈОВАН ДУЧИЋ
САБРАНА ДЕЛА

КЊИГА ПРВА

ПЕСМЕ СУНЦА

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
16324

БМС II 2020/1/1

I 2020/2

ЈОВАН ДУЧИЋ
САБРАНА ДЕЛА

КЊИГА ДРУГА

ПЕСМЕ ЉУБАВИ И СМРТИ

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
16324

БМС II 2020/2

II 2020/3,4

ЈОВАН ДУЧИЋ
САБРАНА ДЕЛА

КЊИГА ТРЕЋА

ЦАРСКИ СОНЕТИ

БМС II 2020/3-4/3-4

ЈОВАН ДУЧИЋ
САБРАНА ДЕЛА

КЊИГА ЧЕТВРТА

ПЛАВЕ ЛЕГЕНДЕ

Ал II 1171

ЈОВАН ДУЧИЋ
САБРАНА ДЕЛА

КЊИГА ПЕТА

ГРАДОВИ И ХИМЕРЕ

БИБЛИОТЕКА
НАЦИОНАЛНА

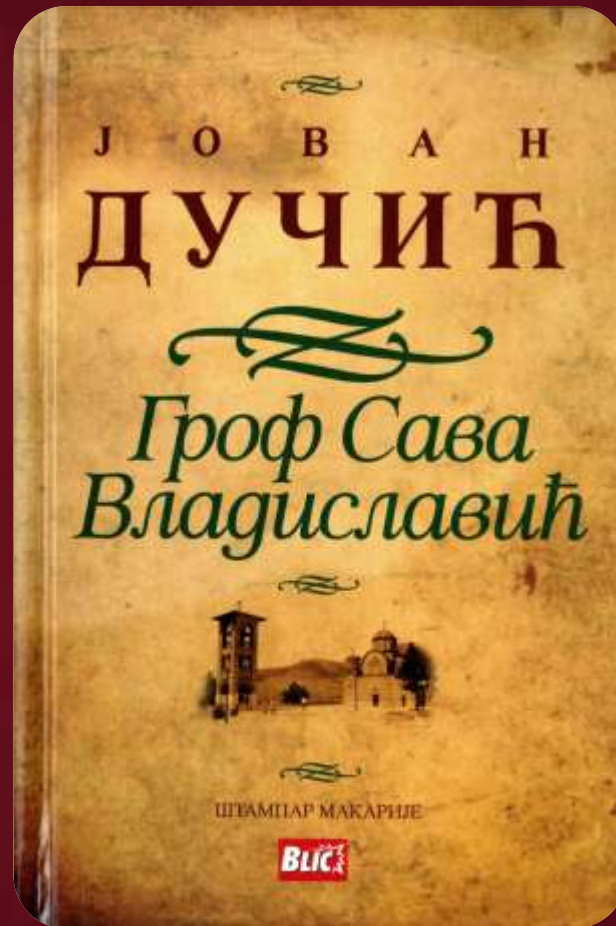
16224

73388

1997

1997

БМС II 2020/5/5

БМС II 478447

Сава Владиславић је био типични израст свог родног краја: оличење Србина из Херцеговине, духовног колико и душевног, гинког колико и поносног, опрезног колико и неустрашивог, што представља карактер Херцеговца у познатој равнотежи између његових позитивних и негативних особина, и са његовим, скоро јелинским осећањем мере.

Србин Херцеговац, значи Медитеранац више него Балканац, човек маште колико и реалист, и човек сна колико и позитивни стваралац...

Јован Дучић, Гроф Сава Владиславић, БМС II 478447

ТРЕБИЊСКА ХИМЕРА
Скице и цртежи Јована Дучића

Стр. 7. Требињски Херкул

Стр. 8. Спомен плоча Сави Владиславићу

БМС I 48837

У Народној библиотеци у Требињу, смјештена је Дучићева библиотека са 5427 књига, затим рукописи Дучићевих књижевних дјела, кореспонденције, дипломатска акта, дневници, лични предмети и слично.

Велики дио најљепшег што има, Требиње може показати захваљујући овом пјеснику.

У његовој заоставштини постоји читав низ цртежа које је често мијењао и дорађивао...

Дучићеви блокови с цртежима свједоче колико је размишљао и, негдје у туђини, скицирао детаље за уљепшавање града...

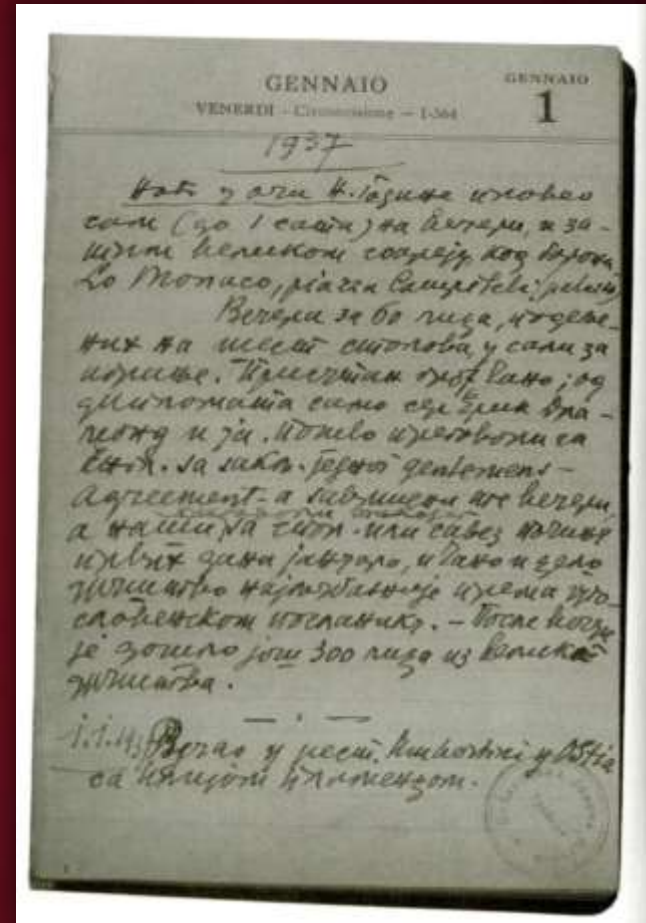
Др Радослав Милошевић, *Требињска химера: скице и цртежи Јована Дучића*, БМС I 48837

БМС II 454208

БМС III 429666

БМС II 542480

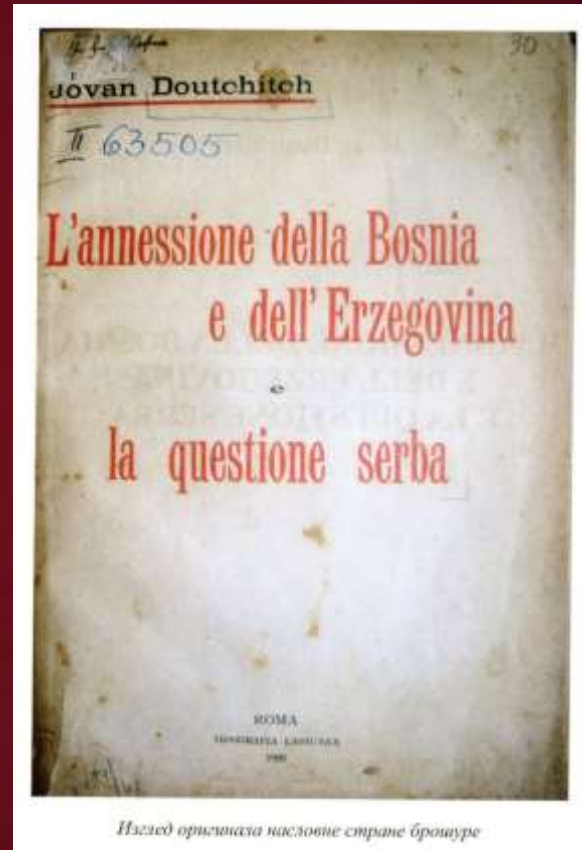
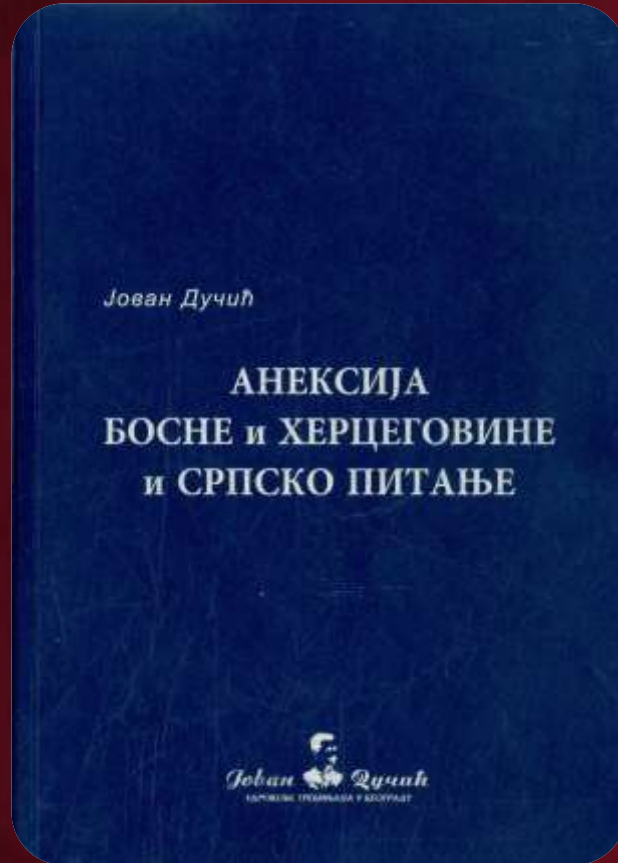

31. децембар 1936.

Ноћ уочи Н. године провео сам (до 1 сата) на вечери, затим великом соареју код барона Lo Monaco piazza Campitelli (palazzo).

Вечера за 60 лица, подељених на шест столова, у сали за играње. Присутан гроф Ђано; од дипломата само сер Ерик Драмонд и ја...

Јован Дучић, Дневник 1937. године

БМС III 484554

Значајан је и вредан пажње Дучићев напор и рад у Риму крајем 1908. године. За време боравка у граду на Тибру, поред осталог, написао је и објавио на италијанском језику брошуру под називом *L'annessione della Bosnia e dell'Erzegovina e la questione Serba* – Анексија Босне и Херцеговине и српско питање. Брошура је штампана у Риму 1908, у штампарији Лабикана. Има 61 страницу формата 24x16 центиметара.

Брошура је била намењена посланицима италијанског парламента, којима је подељена пре расправе о анексији Босне и Херцеговине, одржане од 1. до 4. децембра 1908. у оквиру дебате о спољној политици Италије. До половине деведесетих година прошлог века, садржај ове брошуре био је потпуно непознат домаћој јавности.

Миладин Милошевић

Пораз руске војске у Кримском рату 1853. задуго је ослабио снагу руске политике на Балкану. Међутим, колико су Словени на Балкану били дубоко погођени поразом словенске војске на Криму, толико су били обрадовани сазнањем да је споразумом у Паризу, Србија ослобођена руског покровитељства (покровитељство често досадно) и да су права Србије тада била заштићена од стране сила које су потписале исти споразум.

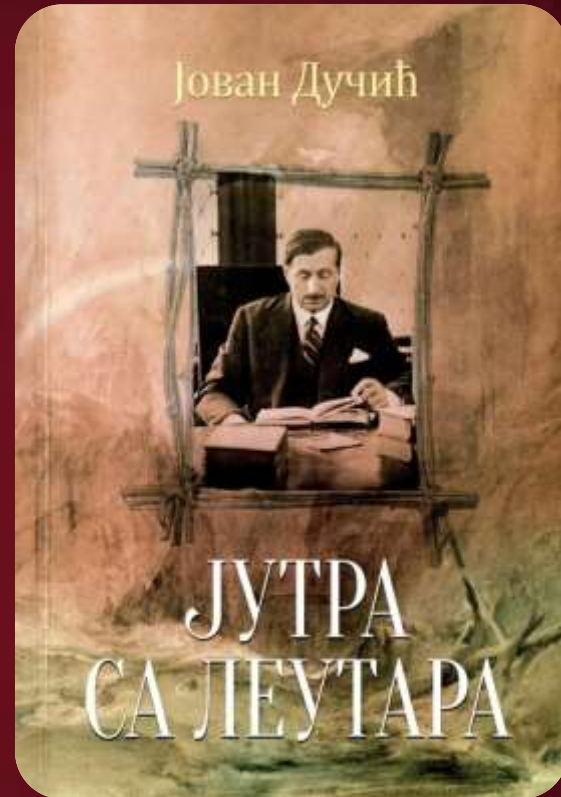
Србија, која је због свог географског положаја и унутрашње организације, у потпуности модерна, а због свог одвећ високог интелектуалног нивоа гледана као Пијемонт Словена на Балкану, била је охрабрена фактом да више на својим плећима не осећа терет те заштитничке, сувише тешке руке и да види узмицање руско-балканске политике.

Али, ајме! Остаде Аустрија која је, изолована и ослобођена свог великог ривала, сањала да сама понесе ловорике победе...

Јован Дучић, Анексија Босне и Херцеговине и српско питање, БМС III 484554

БМС I 53097

БМС II 537613

Сви су филозофи веровали да филозофија даје мир, и да бити мудрацем значи бити срећним, пошто је мудрац једини који познаје величину самоодрицања. Чак и Монтескје негде каже како госпођа Ди Шатле није хтела спавати како би научила филозофију, а он јој је рекао да, напротив, треба научити филозофију да би научила спавати. Одиста, само су узбуђење и страст два непријатеља човековог живота, јер они живот загорче и скрате. Зато сва срећа лежи у равнотежи између страсти и апатије.

Јован Дучић, *Јутра са Леутара*, БМС II 537613

Јер екстатички део града није у лепоти старих ствари него у лепоти старих прича; његова је тајна у евокацијама и сугестијама које живе само у тренутном лудилу срца: у оном што није назидано на земљи и подигнуто у ваздуху, него изграђено у машти и у души. Градови, то су унутрашње истине. Ако нису најпре унутрашње истине, онда су то само гомиле људи и камења, али нису градови.

Јован Дучић, Градови и химере, БМС I 53097

БМС II 517304

БМС II 517305

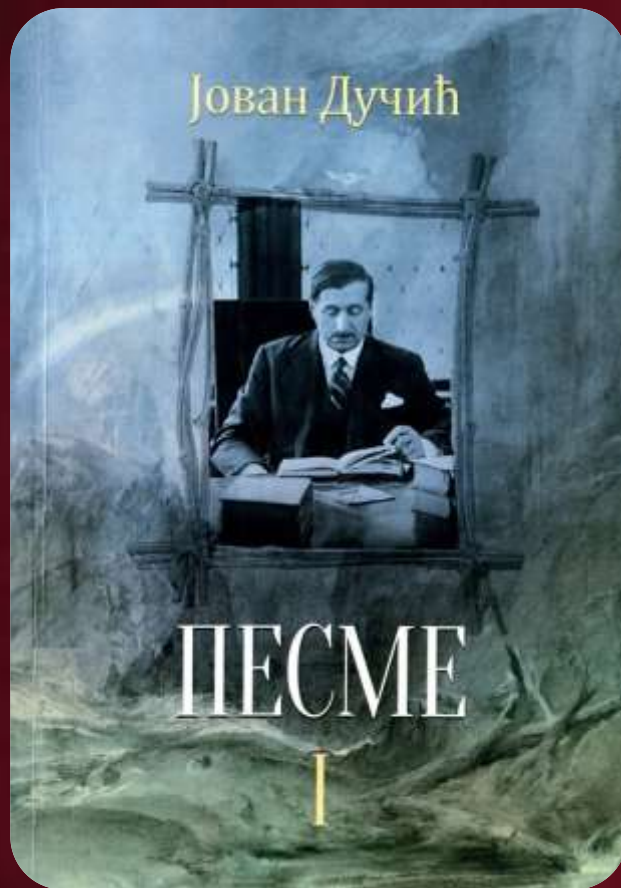
Љубав је осећање које је резултат свих других осећања, збир свих могућности човекових, највиших и најчистијих. Љубав је највећи извор снаге за илузију, и најдубљи доказ моћи за акцију. Љубав је сведочанство здравог спола и дубоког морала: јер за љубав треба имати пре свега много физичке силе и неизмерно много доброте. Значи, могућности за утапање у другом бићу и другој судбини; прегорења за илузију и вере у идеал; радости да се живи двоструким и многоструким животом; и најзад, потребе да се изиђе из себе у нешто шире и веће и општије.

Јован Дучић, *Благо цара Радована*. Књ. 1, БМС II 517304

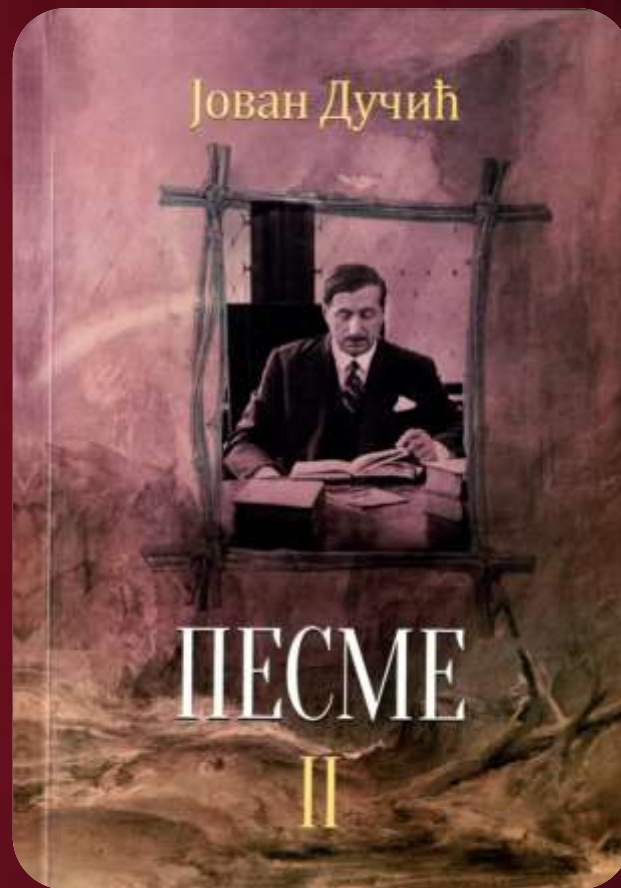

Само песник ствара, јер само он мисли да би измислио. Ко је год нешто створио, он је био песник. Јер све ново што је поникло, поникло је из поменутог недокучне тајне стварања: из нечега нереалног које је извор свега реалног. Песник је свагда и непомирљиво идеалист, јер све гледа кроз идеал, то јест призму савршенства. То не значи да песник нема осећања стварности, могућности и немогућности; песници су, напротив, једини људи који гледају на стварност помичући је увек до њених крајњих граница усавршавања. Он је суперреалан, онај који међу људима види реалност јасније него ико други, јер је једини он који види у њеној непотпуности и недовршености.

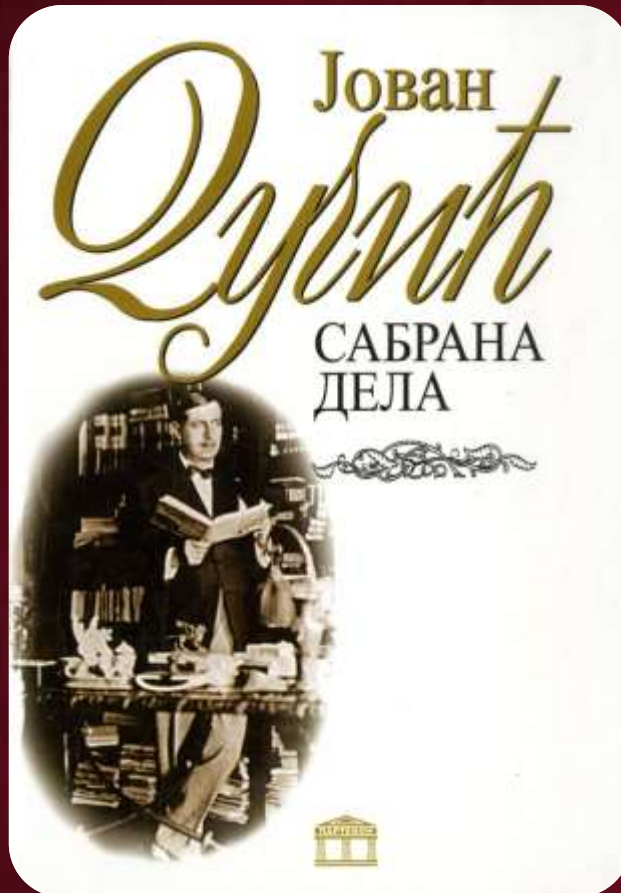
Јован Дучић, Благо цара Радована. Књ. 2, БМС II 517305

БМС II 541065

БМС II 540989

ПЕСМА

Никад не знам куд ће нова песма хтећи,
Нову срећу или болу старе ране:
Да као молита у небо пошети,
Или као капаљ отрова из каве.

Само чујем поштом у дну духа свога,
Као вест пророка, кроз ноћ, с брета прста:
И ја чујем блага речи ачајнога
Како ми пролазе кроз срце и уста.

Тад све кавца знадем појмити и рећи,
И погађам тајну скривену од смрти:
Да претворим у стих бољ од свега нећи,
И јад у молиту и у зарипшеју.

И љубав што чеже, и јед што се гуна,
Сае је само песма; док зре у дубини
Сае у чудну светлост обучена дуна –
Као звезда што се распада у тини.

И док се у миру тка нешто ткино,
Хује глас стварања и ритам расула,
И док у те сате још страшно и живо
Сае сазнају моја опшјена чула –

Ја знам да настајем у тојму што бегује,
Са сваком кораком мојим нога крочи:
Стран за праву срећу и прави бољ пута –
Уштруба к небу заљубеке очи.

БМС III 470071

Национална библиотека Србије
III
295136

ALEKSA SHANTICH

by

JOVAN DUCHICH

Translated

by

MICHAEL B. PETROVICH

from

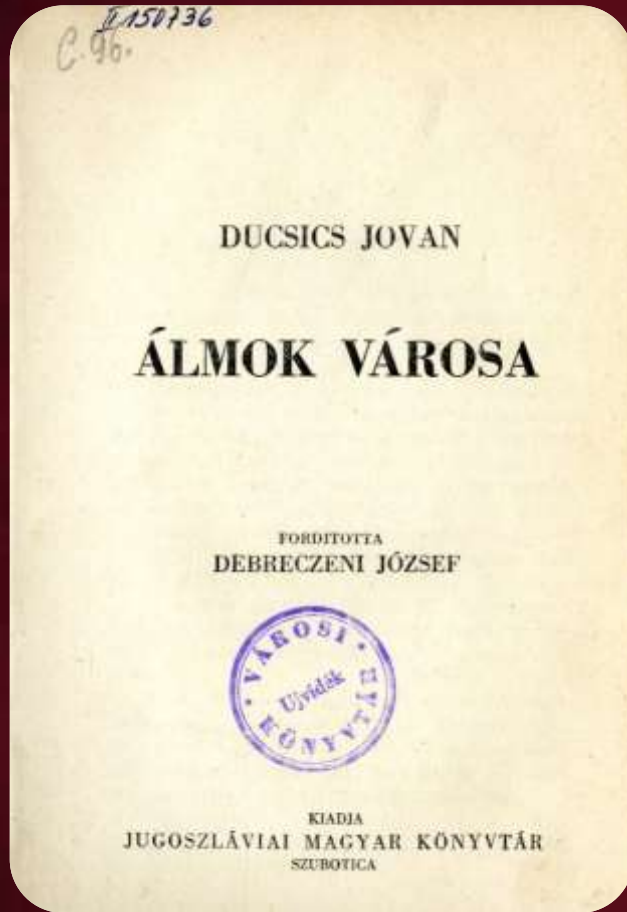
Duchich's last book

"COLLECTED WORKS"

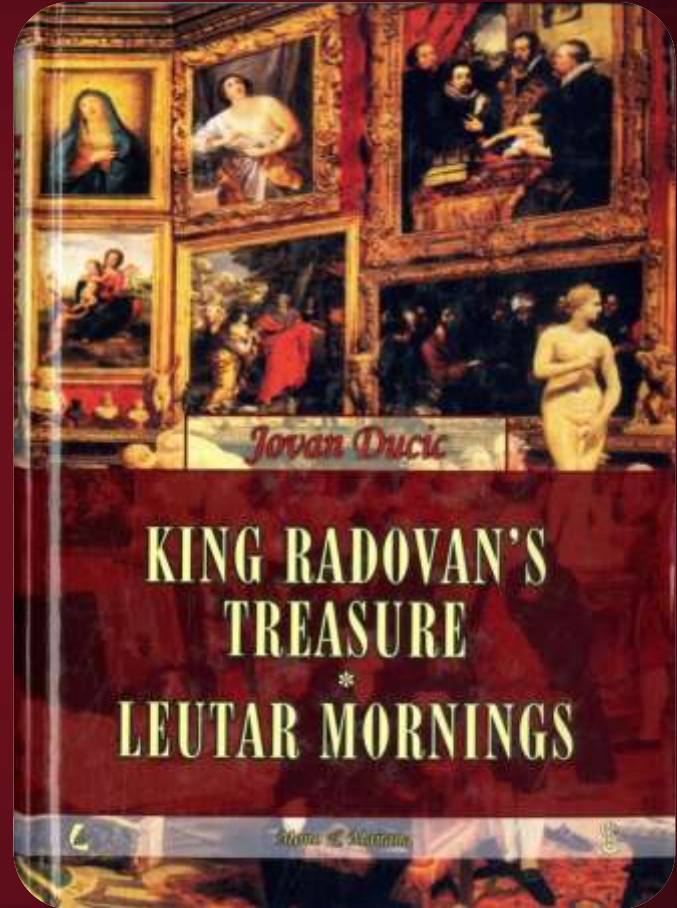
Printed by

FALANDECH'S PUBLISHING HOUSE
705 South Wells St., Chicago 7, Ill.

БМС III 295136

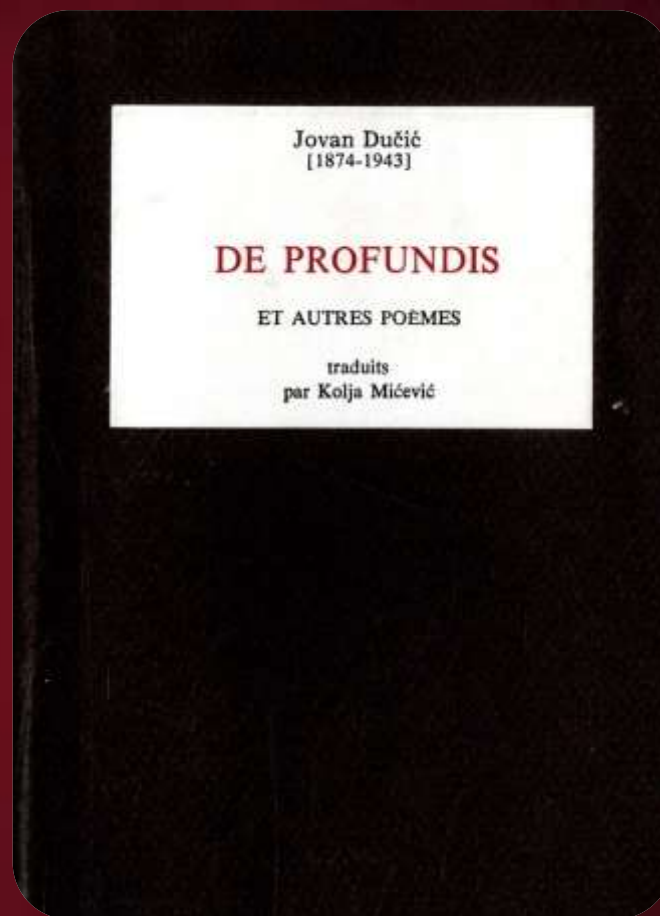
BMC II 150736

BMC II 457536

БМС II 518798

БМС I 51567

Литература (избор)

Тумачење
књижевности

Иван
Негришорац
Лирска аура
Јована
Дучића

Завод за уџбенике

Завод за уџбенике

БМС II 485263

БМС II 17288

БМС II 99640

БМС II 99892

БМС II 491619

СВЕТИСЛАВ СТЕФАНОВИЋ

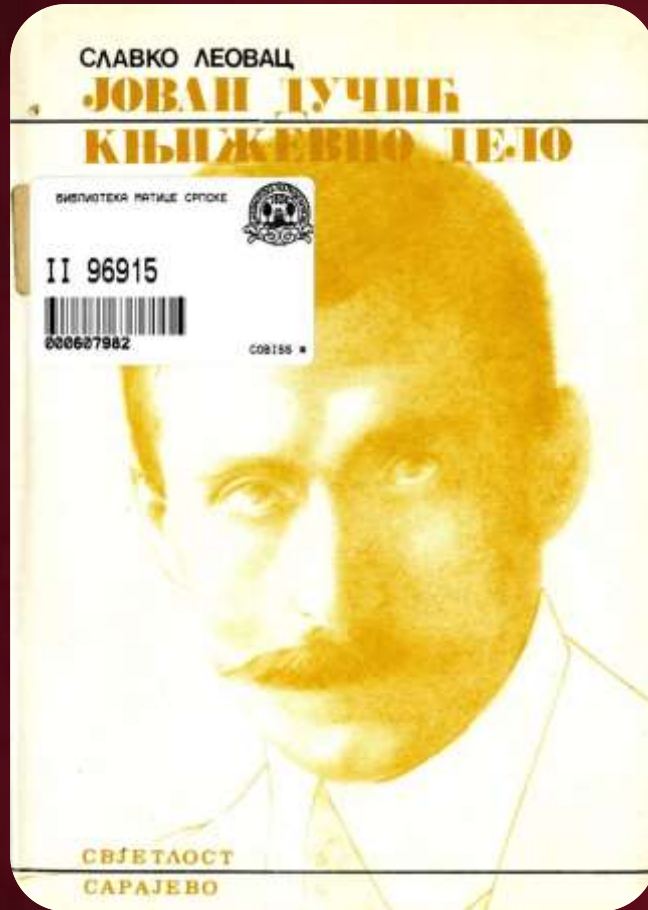
НА РАСКРСНИЦИ

МАТИЦА СРПСКА

ЖУРНАЛ СЪБСКУ

БМС II 462627

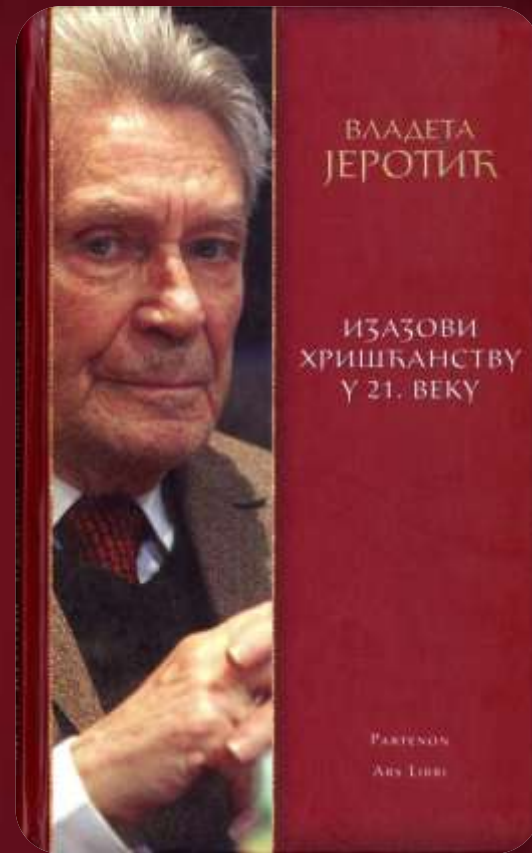
БМС II 96915

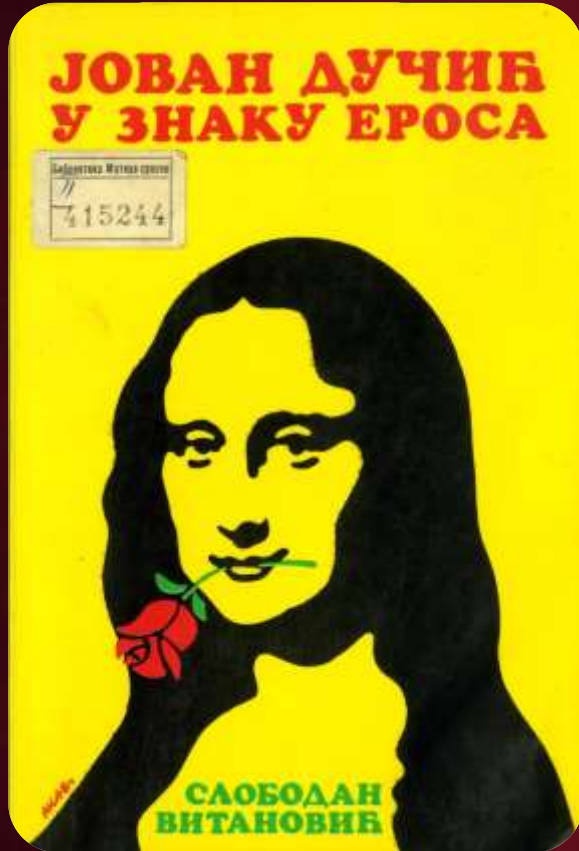
БМС II 452607

БМС II 528367

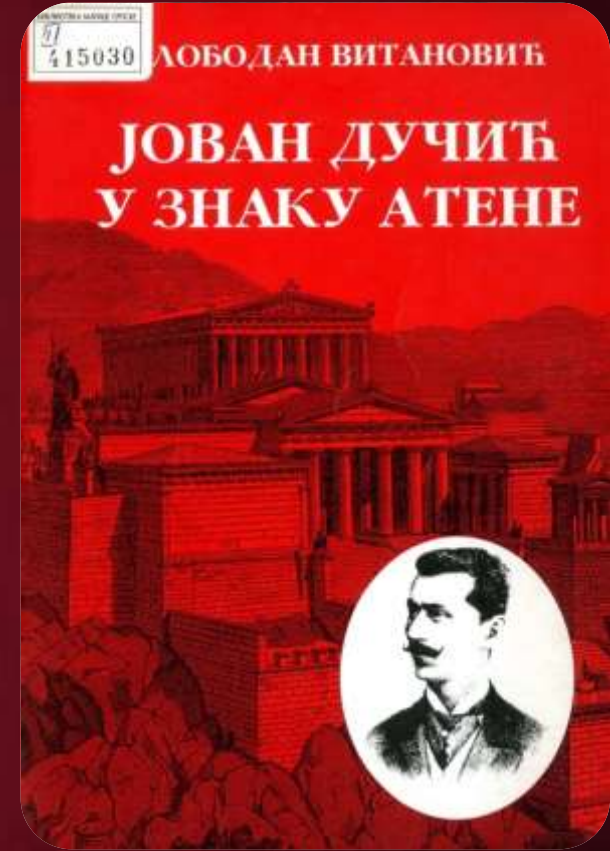
БМС II 529050

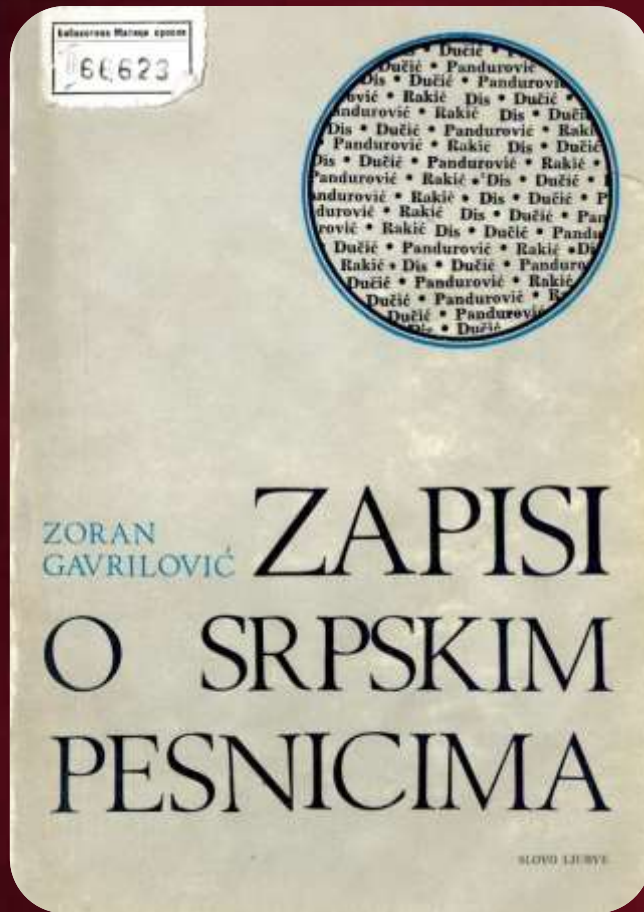
БМС II 415244

БМС III 412544

БМС III 415030

БМС II 66623

БМС II 484515

БМС II 99874/8

БМС II 443990

БМС II 454471

БМС II 13264

БМС II 445579

БМС II 458787

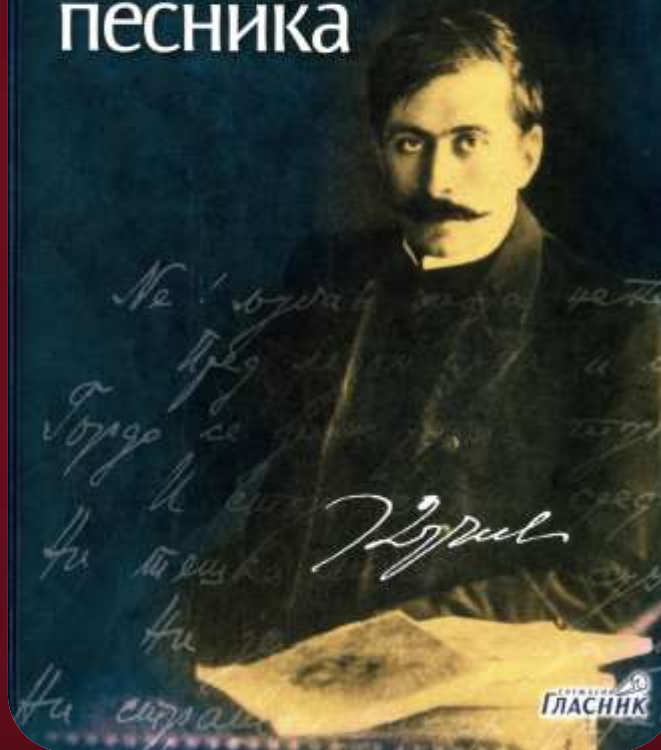

БМС II 474257

Радован Поповић

Кнез српских песника

БМС III 459279

БМС III 78388/2

БМС II 432741

Записали су о Јовану Дучићу

Маркантан какав јесте, Јован Дучић често је представљао изазов за наше неспоразуме, неспоразуме нас са другима и неспоразуме нас са самим собом. Отуда онај ко исказује одбојност према овом песнику често много више говори о самом себи, о ћудима свога укуса и једностраностима свога система вредности, него што погађа слабости песниковог дела.

С друге стране, довољно је поседовати елементарно песничко чуло да би се одбојност спрема песника могла одвојити од доживљаја песништва, да би се увидело колико аргументи против Дучићеве поезије немају, у контексту српске традиције, специфичну тежину довољну да се та поезија уверљиво оспори.

Иван Негришорац

У *Напомени* уз своја *Сабрана дела* Дучић је врло изричито, подсећајући на сличне примере из страних књижевности (Алфред де Вињи, Теофил Готје, Хајнрих Хајне), упозорио да је „редиговао своје досадашње цело песничко дело” и да је управо то „редакција његових написа која мора остати без ичије допуне и измене у даљим издањима”.

Са коликом пажњом је песник компоновао своју књигу сабраних песама најбоље сведочи чињеница да је и својој последњој, танушној збирци *Лирика* (1943) одредио врло прецизно место – у оквиру циклуса *Вечерње песме* у књизи *Песме сунца* – унутар те довршене песничке грађевине. Вероватно је и тај детаљ, који сведочи о потпуној песниковој промишљености и јасном сагледавању целине свог дела, навео неке критичаре да закључе како је Дучић „једини можда завршени песник у читавој нашој поезији”.

Иван Негришорац

У *Антологији новије српске лирике* (1911) Поповић је унео далеко највише Дучићевих песама (33), док за њим, на приличној удаљености, следе песници као што су Змај (22), Војислав Илић (18) и други. У Павловићевој *Антологији српског песништва* (1964) најзаступљенији песник је Васко Попа (17 циклусно сређених песама), а одмах за њим је Дучић (11 песама). Тако, две наше најцењеније и најутицајније антологије, у размаку од педесетак година, истичу Јована Дучића као прворазредног песника: прва то чини за његова живота, у периоду пуног успона, а друга у времену од двадесетак година након његове смрти.

Иван Негришорац

Мислилац колико песник, он се у књижевности придружује Његошу и Лази Костићу. Он нема њихов темперамент, али ни они немају његов рафинман. Ми немамо већих песника од њих тројице.

Милан Кашанин

Супротно песницима који расипају своје време, и здравље, и дар, Јован Дучић је и у свој рад и у свој живот уносио реда. Мешавина детета и искусног дипломате, бриљантног козера из светског друштва и усамљенога песника, познаваоца и духовних и материјалних добара овог света, он се умео заносити и људима и књигама, и идејама и сновима, али је у свакидањим поступцима остајао mudar. Јован Дучић је као човек поцрпао из живота све, као што је као писац поцрпао све из речи. Није се могао паметније утрошити један живот, ни боље искористит један таленат. Са оним што је носио у себи, више се није могло дати од онога што је он дао.

Милан Кашанин

Јован Дучић велики је српски песник смислотворац. Он је песништво примарно разумевао као уношење поретка у хаос реалитета, као изградњу смисла у свету којем смисао, наизглед, и није нужан. У свету хаоса само песник, тај творац који стоји одмах уз Бога, може да производи смисао. Отуда у Дучићевом песништву преовлађује говор о оном битном, суштинском по човека и његов опстанак.

Иван Негришорац

Дучићева љубавна лирика нигде није дескриптивно еротска, већ је сугестивно психолошка. Он не описује, не задржава се на изгледу, на површини појава и ствари, већ га занима њихова феноменологија, казује импресије, душевна стања, расположења, мисли које те појаве и ствари буде у њему. Његова љубавна лексика је превасходно апстрактна. Пре свега, сјајним музичким, а не пиктуралним својствима језика он дочарава много више него што би могло да се покаже. А Дучићев језик, у знатној мери управо због тога, исто толико је богат колико и отмен, лишен било каквог призвука грубости и вулгарности.

Слободан Витановић

Привидно противречан, он је вазда један и јединствен. У лествици властите вертикале, коју треба узети узлазно, он је са подједнаком снагом најпре Требињац и приморац, Херцеговац, Србин и најзад увек и у свему Европејац, најдубље и са највећим одушевљењем урастао у класичну хеленску традицију, као и у европску, посебно постренесансну културу.

Дучић је подједнако био осетљив на древне звуке античке китаре и архајске тонове наших гусала; Дучић, управо зато што је песник, ни као национални и политички мислилац не може се разумети ако се не прави битна разлика између мита и стварности. Прво је сфера симбола и тежи савршеном и апсолутном, док је друго, и у својим најбољим примерима, подручје појединачних или колективних, увек непотпуних и несавршених остварења идеалних вредности, и то никада дужином читавог живота, већ само у ретким и привилегованим тренуцима.

Слободан Витановић

Дучићеве љубавне песме добро су познате, и код књижевних критичара и у ширим, школованим срединама српске просвећености, што указује не само на еротско-сексуално стање (доживљено и у песми надахнуто) гордог и моћног (лепог и паметног) Јована Дучића већ, по моме мишљењу, неке његове песме (између осталих и *Залазак сунца*) упућују пажљивог читаоца на нешто што је много дубље и значајније у песнику (и његовој песми) од његовог еротско-сексуалног живота; то је Дучићево наслућивање трагедије Ероса, трагедије односа мушкарца и жене...

У поменутој песми, Јован Дучић – наговештавајући свој будући религиозни период у стварању – остаје такође у трајном *оностраном*. Зато и сматрам ову Дучићеву песму трајно савременом, јер лажи у њој нема.

Владета Јеротић

У поезији Јована Дучића пројекцију идеализоване аниме изражава слика далеке, прелепе жене, као љубавног идеала... Међутим, њена идеална и идеализујућа представа убрзо показује и своју другу, негативну страну.

Из ове перспективе потреба за ослобађањем од остварене жеље, постигнуте среће, добија карактеристичну дистанцу. Остварена срећа постаје невредна јер поништава претходни сан о срећи. Зато се и идеализацијом љубав удаљава од могућности њеног животног остварења. Амбивалентност жеље показује дубоке архетипске корене, јер обзнањену жељу сенчи њена неоствареност која постаје чинилац повлашћене позиције виђења као с врха супротне тежње. Са становишта те противречности, постаје јаснија психолошка реалност потребе за отклоном од непосредног задовољства...

Хтење успоставља дистанцу према жељи и транспонује реални у идеални објекат. Песма је траг и потврда тог преображаја жеље у духовно упориште.

Бојан Јовановић

Дучићева песма у целини има готово увек јасну структуру логичких деоница, усмереност од које се не одступа, и поенту која је тако добро нађена да делује као изненађење, има опкорачења, *батерије питања*, – слике које се продужују из једне строфе у другу не представљају за Дучића технички проблем. Од тужних до ретких хуморних афеката, Дучић све постиже мајсторским потезима пера.

Он познаје своје намере, и зна средства како да их оствари...

Миодраг Павловић

Дучић је, поред савршенства свог језичког израза, изузетно мисаон песник, нов по вредностима у нашем песништву и недостижан по многим и многим симболима, метафорама и језичким конструкцијама... Он ће постати великим песником само онда када буде казао велике истине о трима највећим и најфаталнијим мотивима живота и уметности: о Богу, о Љубави, о Смрти.

У песмама о Богу, велики песник би дао израза свему ономе чиме је човекова душа везана за природу и њене тајне. У песмама о Љубави, казао би све оно што нас везује за ствари и бића у једној неизмерној лепоти апстракције и снаге. У песмама о Смрти, казао би све слутње о коначном циљу и сву горчину неизвесности на нашем проласку кроз мистерије живота.

Зоран Гавриловић

Та Дучићева идеја о грчком лепом бит је његове поетике. То је она хармонија која очовечује, уравнотежава и осмишљава, хармонија настала из хеленског свестраног живота и мишљења. По томе Дучић није нов, него само персонално, уметношћу и начином мишљења. И као што одбацује уметност која је *ван сваке историјске везе са светом*, исто тако, и више, не признаје уметност која није лична, израз темперамента и карактера.

Славко Леовац

Чаролијом поетске моћи, Дучић транспонује животну чињеницу у умјетничку, у симбол и емоцију. Живот и свијет не постоје по себи већ по нама. Све око пјесника постаје стање његове душе: она спиритуализује цио свијет, претварајући га у мисао и осјећање. Али живот није негиран: његов моћни шум се пробија и чује – као пјесникова жеља да побјегне од њега, у пјесниковим немирима и страховима, у илузијама којима се брани и заклања, у топлим, искреним људским акцентима којима се открива дубока хумана осјећајност.

Меша Селимовић

Неуравнотежена цивилизација наших дана даје једва материју за културу будућности. Стога прави артист, прави обожавалац културе мора да има врло развијен историјски смисао. Дучић је тако често и тако страсно тонуо у богату прошлост да су му стихови донели оданде крти шум драгоцене старог броката.

Аница Савић-Ребац

Нико тако мајсторски није као он – из разуђеног и немирног материјала српског језика – сажео и укротио толико узвишених мисли и толико раскошних слика... који ће се памтити док је тог језика и док је људи који на њему размишљају и осећају.

Дучићево осетљиво перо – имало је снагу длета, а тушта и тма његових појединачних стихова и строфа, па и целих песама (по чијим је узорима Богдан Поповић ваљда и засновао свој естетски идеал у поезији) – делују као да су уклесани у *плочу бледог мрамора*.

Стеван Раичковић

Празнећи властиту поезију од поетичких постулата романтизма – песничког субјекта и његове жеље да се одупре раду времена – Дучић се неминовно ослободио и мотива мртве драге...

Ако се сликовитост *Заласка сунца*, у позној *Песми* показала у свом обрнутом виду, то је зато што је вечност из ње истекла у временску провалију, која се отвара у позној Дучићевој поезији. Чињеница да се у овој песми отвара вертикална оностраност и да је ова рефлексивна поезија лишена компоненте љубавне лирике, показује да у њој више није могло бити места за мртву драгу, а тиме и за савладавање рада времена. Напротив, субјект се овде појављује у својој голој немоћи да се протоку времена одупре.

Слободан Владушић